

g) In ipsa decernere iudex debet etiam de expensis, quae si non adsint in tabellis taxarum Curiae, relinquuntur arbitrio iudicis determinandae.

Sententiae exemplar:

ROMANA = Nullitatis Matrimonii
(G. - P.)

In nomine Domini.

Pio PP. XI feliciter regnante, Pontificatus Dominationis Suae anno decimo, die 16 decembris 1931, RR. PP. DD. N. N. Officialis, N. N. et N. N. Iudices adiutores in causa ROMANA — Nullitatis Matrimonii — inter actricem N. N., repraesentatam per advocatum R. D. Ivonem Benedetti, et reum conventum, N. N. Romae ambo domicilium habentes, interveniente et disceptante in causa R. D. N. N. Defensore Vinculi, hanc tulerunt definitivam sententiam:

1) FACTI SPECIES: G. N. 17 annos nata cognovit F. P. a matre praesentatum, qui tamen ei non placuit, immo statim suam repugnantiam expressit. Sed mater putans ex hoc matrimonio omnia fausta ventura esse suae familiae sive ex divitiis quas iactitabat pater F. sive ex nobilitate eius, illud voluit verbis, minis et factis. Post aliquot menses matrimonium celebratum est contra voluntatem G. N. quae prima nocte noluit cum viro decumbere, et primo mane domo aufugit. Rediit postea sed vita coniugalis fuit semper litigiosa, nunquam pacifica. G. supplicem libellum Urbis vicario obtulit ut matrimonium nullum declararetur ex capite vis et metus, et dubio concordato, quaestio dirimenda venit solita dubitandi formula: An constet de nullitate matrimonii in casu.

2) IN IURE. Nullum est matrimonium in initum ob metum absolute vel relative gravem necnon reverentialem qualificatum, iniustum, ab extrinseco a causa libera illatum, ad extorquendum consensum matrimonialem directum, a quo ut quis se liberet, connubium eligere cogatur.

3) IN FACTO

Quibus omnibus consideratis atque in iure et in facto attente perpensis, Nos infrascripti Officialis et Iudices pro tribunali sedentes solumque Deum prae oculis habentes, Christi Nomine invocato, dicimus, declaramus ac definitive sententiamus: «constare de nullitate matrimonii in casu», seu proposito dubio respondemus AFFIRMATIVE. Expensas autem causae ab actrice sustinendas esse decernimus.

Atque ita pronunciamus, mandantes Ordinariis locorum atque ministris tribunalium, ad quos spectat, ut executioni committant hanc Nostram definitivam sententiam ad normam sacrorum canonum.

Datum Romae, in Aula S. Tribunalis, die 8 augusti 1931.

Sign.: N. N. Officialis
N. N. iudex
N. N. iudex

Ex Cancellaria, die 18 novembris 1931.

(L. † S.).

N. N. Notarius.

CAPUT XLI.

DE SENTENTIAE PUBLICATIONE

Can. 1877. — Publicatio sententiae fieri potest tribus modis, vel citando partes ad audiendam sententiae lectionem sollemniter factam a iudice pro tribunali sedente; vel partibus denunciando sententiam esse penes cancellariam tribunalis, unaque facultatem ipsis fieri eandem legendi et eiusdem exemplar petendi; vel tandem, ubi usus viget, sententiae exemplar transmittendo ad partes per publicos tabellarios ad normam can. 1719.

1. Prolata sententia, videndum est (conf. Sebastianelli, *de iud.*, 188) an sit valida vel invalida. Si invalida fuerit sententia, datur adversum eam querela nullitatis. Si valida, litem finit, quando victus expresse vel tacite sententiae acquiescit; expresse per expressam litis renunciationem victori factam, tacite si intra decem dies ab ea victus non appellavit. Decendium vero computandum est a prolatione sententiae si lata fuerit in praesentes; a die habitae notitiae sententiae, idest ab eius notificatione atque intimatione, si lata fuerit in absentes. Quando hoc habetur sententia transit in rem iudicatam. Tamen nunquam transeunt in rem iudicatam sententiae in causis matrimonialibus (can. 1989), quae retractari possunt, si adsint nova argumenta.

Si publicatio sententiae fiat in praesentes, notarius redigat hoc instrumentum:

Praesentibus in Sede Tribunalis dioeceseani N., Officiali N. et iudicibus N. et N. et Prom. Iust. (vel Vinculi Defensore) et infrascripto actuario, necnon actore et convento repraesentatis a legitimis eorum advocatis et procuratoribus, Officialis Ponens in causa sententiam clara voce legit, et dispositivum eiusdem sententiae perlectum quaesivit a partibus an bene intellexerint. Tribunal hoc instrumento sententiam fuisse publicatam et pro publicata haberi decernit.

Datum etc.

Actuarius N.

Officialis N.

Si autem partes praesentes non fuerunt tunc sententia publicatur hoc modo:

Mitto ad te copiam authenticam sententiae prolatae a Nostro Tribunali dioeceseano, in causa..... et per praesentem obligationem sententiae dispono ut sententia tanquam publicata habeatur, iuxta can. 1877.

Scias, iuxta can. 1881, te habere facultatem, sive directe sive per tuum advocatum procuratorem, appellandi ad superius tribunal intra decem dies a receptione praesentium litterarum.

Datum etc.

Actuarius N.

Officialis N.

CAPUT XLII.

DE QUERELA NULLITATIS

Can. 1892. — Sententia vitio insanabilis nullitatis laborat, quando:

1° Lata est a iudice absolute incompetente vel in tribunali collegiali a non legitimo iudicum numero contra praescriptum can. 1576, § 1;

2° Lata est inter partes, quarum altera saltem non habet personam standi in iudicio;

3° Quis nomine alterius egit sine legitimo mandato.

1. Per querelam nullitatis quis petit ut sententia ex aliquo vitio substantiali invalida, declaretur nulla et ea debet proponi apud iudicem, qui sententiam tulit, si ordinarius sit, non autem si fuerit delegatus. Tunc recurrendum ad iudicem superiorem.

Si querela proponitur cum appellatione, intra decem dies proponi debet. Si vero seorsim tunc intra tres menses a die publicationis coram iudice qui sententiam tulit.

Si querela sit contra sententiam, quae habeat vitium insanabilis nullitatis, ut in can. 1892, tunc intra triginta annos proponi potest.

2. Possunt proponere querelam nullitatis vel partes, vel Prom. Iust. et Vinculi Defensor, si tamen iudicio interfuerunt, et etiam ipse iudex ex officio, si sententiam nullam emisisse re cognoscat, potest eam retractare et emendare.

Ita proponi potest querela nullitatis:

Subscriptus actor in causa (vel reus conventus) instat ut sententia lata die et mense etc. a tribunali dioeceseano primae instantiae (vel secundae instantiae) nulla declaretur ex vitio insanabili nullitatis ex capite primo (vel secundo vel tertio) canonis 1892, et praesenti petitione dictam sententiam querela nullitatis impugnat his sequentibus argumentis:

Datum etc.

N. N.

Decretum admissionis querelae nullitatis:

Visis rationibus et argumentis allatis ab actore in causa (vel convento) quibus sententia lata a Tribunali dioec. sub die etc. querela nullitatis impugnatur;

Visis dispositionibus can. 1892, quibus statuitur quando sententia iudicialis insanabilis vitio nullitatis laboret;

Praesenti decreto decernimus sententiam de qua supra nullitatis vitio laborare, et disponimus causam intra mensem denuo proponendam esse, servatis iuris normis.

Datum etc.

Notarius N.

Officialis N.

CAPUT XLIII.
DE APPELLATIONE

Can. 1879. — Pars quae aliqua sententia se gravatam putat, itemque promotor iustitiae et defensor vinculi in causis in quibus interfuerunt, ius habent a sententia appellandi, idest provocandi ab inferiore iudice qui sententiam tulit, ad superiorem, salvo praescripto can. 1880.

Can. 1881. — Appellatio interponi debet coram iudice a quo sententia prolata est intra decem dies a notitia publicationis sententiae.

Can. 1882. — § 1. Appellatio fieri potest oretenus coram iudice pro tribunali sedente, si publice sententia legatur, statimque ab actuario scriptis redigenda est.

§ 2. Aliter facienda est in scriptis, salvo casu de quo in can. 1707.

Can. 1886. — A prima sententia, quae matrimonii nullitatem declaraverit, vinculi defensor, intra legitimum tempus, ad superius tribunal provocare debet; et si negligat officium suum implere, compellatur auctoritate iudicis.

Can. 1987. — Post secundam sententiam, quae matrimonii nullitatem confirmaverit, si defensor vinculi in gradu appellationis pro sua conscientia non crediderit esse appellandum, ius coniugibus est, decem diebus a sententiae denuntiatione elapsis, novas nuptias contrahendi.

1. Appellatio est remedium ordinarium ad obtinendam revocationem aut rescissionem sententiae, et differt a querela nullitatis, quod remedium extraordinarium est. Per appellationem obtineri potest, ut gravamen inique illatum removeatur; ut imperitia iudicantium corrigatur; ut defectus in probando ex ignorantia vel negligentia admissi in primo iudicio, in secunda instantia emendentur.

2. In causis matrimonialibus contra sententiam pro nullitate semper a Vinculi Defensore ad tribunal 2^{ae} instantiae appellari debet (can. 1896).

Appellatio prosequenda est coram iudice ad quem dirigitur intra mensem ab eius interpositione, nisi aliter iudex a quo statuerit.

Appellatio amplius locum habere nequit, quando habeantur duae sententiae conformes. A tribunali dioecetano appellatio fit ad metropolitanum, vel a dioecesi immediate subiecta S. Sedi aut a Metropolitana ad Ordinarium, quem Sancta Sedes semel pro semper designavit.

Tamen semper fas est a tribunali primae instantiae ad S. Rom. Rotam appellare. Elapsis fatalibus, appellatio censetur deserta.

En formula appellationis:

Contra sententiam latam a Tribunali N. N. primae instantiae (vel secundae instantiae) die etc. vi cuius ad dubium concordatum responsum est affirmative, seu constare etc. appellationem ad superius tribunal interpono.

Datum etc.

N. N.

In causis matrimonialibus contra sententiam primae instantiae, quae decrevit de nullitate matrimonii constare, Vinculi Defensor tenetur appellare ad superius Tribunal, hac formula:

Cum sententia diei etc. dubio an de matrimonii inter Henricam et Titium nullitate constare, responsum fuerit affirmative, seu constare de matrimonii nullitate, ego subscriptus Defensor Vinculi ex dispositione can. 1986 ad tribunal secundae instantiae appellationem produco.

Datum etc.

Defensor Vinculi N.

Iudex mittere debet ad Tribunal secundae instantiae exemplar authenticum actorum *causae* et *processus* cum hac declaratione a notario scripta:

Facta collatione praesentis actorum exemplaris cum omnibus actis et documentis originalibus existentibus in archivo huius tribunalis, testor ego infrascriptus constare de fidei transcriptione et integritate eiusdem exemplaris. In fidem etc.

Datum etc.

N. Actuarius

Loc. † sigilli

CAPUT XLIV.

DE RESTITUTIONE IN INTEGRUM

Can. 1905. — § 1. Adversus sententiam contra quam non suppetat ordinarium remedium appellationis aut querelae nullitatis, datur remedium extraordinarium restitutionis in integrum intra fines can. 1688, dummodo de evidenti iniustitia rei iudicatae manifesto constet.

§ 2. De iniustitia autem manifesto constare non censetur, nisi:

1° Sententia documentis innitatur, quae postea fuerint falsa deprehensa;

2° Postea detecta fuerint documenta, quae facta nova et contrariam decisionem exigentia peremptorie probent;

3° Sententia ex dolo partis prolata fuerit in damnum alterius;

4° Legis praescriptum evidenter neglectum fuerit.

1. Restitutio in integrum est remedium extraordinarium, quo notabiliter laesus ob aequitatem naturalem reducitur in eum statum, in quo fuerat ante laesionem. Restitutio debet obtineri vel a iudice qui sententiam tulit, vel, ut in more est, a iudice appellationis. Petitio restitutionis in integrum fieri nequit nisi sententia transiverit in rem iudicatam (can. 1902), et hoc habetur: 1° duplici sententia conformi; 2° sententia intra utile tempus non appellata, aut quae, licet appellata coram iudice a quo, deserta fuit coram iudice ad quem; 3° sententia definitiva unica, a qua non datur appellatio ad normam can. 1830.

Exemplum petitionis restitutionis in integrum:

Intra utile tempus, nempe quadriennio nondum elapso, ad normam can. 1688, contra sententiam latam die etc. ego subscriptus actor in causa (vel conventus) cum iam habeatur duplex sententia conformis (vel quia intra utile tempus appellatio non fuerit producta) ad remedium extraordinarium restitutionis in integrum recurro, ex evidenti iniustitia rei iudicatae, ut aperto constat ex novis documentis et

rationibus iuxta can. 1905, § 1, 2, 3, 4, quae producuntur, nempe: et postulo ut petita restitutio in integrum ad iniustitiam reparandam concedatur.

Datum etc.

N. N.

Decretum concessionis restitutionis in integrum:

Visis rationibus, argumentis et documentis quibus actor N. (vel conventus) postulat remedium extraordinarium restitutionis in integrum contra iudicatum sententiae latae a tribunali dioec. sub die etc.

Visis praesertim quae se referunt ad §. can. 1905;

Ne iustitia et veritas detrimentum patiatur praesenti decreto decernimus:

concedatur actori (vel convento) N. N. in causa, remedium restitutionis in integrum, et per Nostrum Notarium notificetur ad normam iuris.

Datum etc.

Notarius N.

Officialis N.

CAPUT XLV.

DE EXSECUTIONE SENTENTIAE

Can. 1918. — Non antea executioni locus esse poterit, quam executorium iudicis decretum habeatur, quo scilicet edicatur sententiam ipsam executioni mandari debere; quod decretum pro diversa causarum natura vel in ipso sententiae tenore includatur vel separatim edatur.

Can. 1919. — Si sententiae executio praeviam rationum redditionem exigat, causa incidens habetur, ab illo ipso iudice, servatis de iure servandis, decidenda, qui tulit sententiam executioni mandandam.

Can. 1920. — § 1. Sententiam executioni mandare debet per se vel per alium Ordinarius loci in quo sententia primi gradus lata est.

§ 2. Quod si hic renuat vel negligat, parte cuius interest instante vel etiam ex officio, executio spectat ad iudicem appellationis.

§ 3. Inter religiosos exsecutio sententiae spectat ad Superiorem, qui definitivam sententiam tulit aut iudicem delegavit.

1. In causis matrimonialibus et criminalibus exsecutio in ipso textu sententiae ponitur, et consistit in participatione scripta sententiae facta actori et reo a iudice qui sententiam emisit. In criminalibus reus tenetur obedire mandatis intra decem dies, alioquin iudex statuet mulctas pecuniarias, applicandas locis piis, et pro conditione et statu personae victae potest suspendere, deponere atque excommunicare.

2. Exsecutio vero in actionibus personalibus facienda est post quadrimestre, quod tamen tempus a iudice prorogari vel, parte consentiente, arctari potest, ex cap. 15, Tit. XXVII, Lib. II. Nam cum victus condemnatus sit ad aliquid dandum, faciendum atque praestandum, aequum est ut aliquod temporis spatium eidem concedatur. In actionibus realibus exsecutio statim post 10 dies ab edita sententia decerni potest in rem litigiosam, quia haec, exceptis particularibus casibus, praesto est ad restituendum.

Decretum exsecutionis separato decreto:

Cum nostra sententia in causa prolata die etc. responsum fuerit dubio concordato:

ad primum affirmative seu constare de iure actoris in casu, decernimus

expensas iudiciales solvendas esse a convento (vel inter partes compensandas, vel etc.).....

et mandamus Curiae Officialibus ad quos spectat ut iuxta dispositionem can. 1877 hanc definitivam sententiam publicent, salvo tamen iure appellationis, querelae nullitatis et oppositionis, caeterisque iuribus et officiis per SS. Canones statutis; et insuper decernimus, mandantes Ordinariis locorum, ministris tribunalium, aliisque, ut exsecutioni mandent hanc nostram definitivam sententiam, et adversus reluctantes procedant ad normam iuris ac praesertim Cod. I. C. tit. XVII de exsecutione sententiae, lib. IV, iis adhibitis mediis executivis et coërcitivis, quae pro rerum adiunctis magis opportuna et efficacia videantur.

Datum etc.

Notarius N.

Officialis N.

iudex N.

iudex N.

PARS TERTIA

SPECIMEN PROCESSUS MATRIMONIALIS

*Decretum pro constitutione tribunalis Parisien.
nullitatis matrimonii.*

Cum Nobis oblatus sit supplex libellus ab actore N. N. ut coram Tribunali primae instantiae causa pertractetur ex capite *conditionis sine qua non in consensu matrimoniali*, ipsum libellum remittimus Rev.mo Curiae Nostrae Officiali, ut causam pertractet ad normam iuris.

Cum autem, ex can. 1576, in casu requiratur tribunal collegiale, ipsum iuxta canones rite constituendum volumus et per praesens decretum deputamus et nominamus ad huiusmodi causam pertractandam, una cum supradicto Officiali, in iudices adiutores Rev.mum N. N. et Rev.mum N. N., in Defensorem Vinculi Rev.mum N. N., in Notarium N. N., in cursorem et apparitorem Rev.mum N. N., tribuentes eis facultates necessarias et opportunas ad omnia acta iudicialia explenda, usque ad publicationem sententiae.

Datum ex Nostra residentia die tertia Ianuarii 1932.

N. N. Cancellarius.

† N. Archiepiscopus.

Curia Archiepiscopalis Parisien.

Tribunal Parisien.: Nullitatis matrimonii N. N. Prot. n. 12/32

Instrumentum iuramenti praestiti a constit. Tribunali.

Ego infrascriptus Notarius fidem facio quod die nona mensis Ianuarii anni 1932 coram Rev.mo D. D. Vicario Generali Em.mi Ordinarii huius Dioecesis, duo Iudices adiutores, Vinculi Defensor et